

ר' שלמה בן נבירול.
 אוצר השירה
 וחמליצה
 י"ח טביוב

ר' שלמה בן יהודה אבן נבירול.

המשורר הנעלה והפילוסוף הגדול, ר' שלמה אבן נבירול, נולד בשנת תשפ"ב (1022) בעיר סאלאנה אשר בארץ ספרד. ובימי ילדותו בא עם אבותיו לגור בעיר פנטסה. בכשרונותיו הנעלים רכש לו כיסי נעוריו ידיעות עמוקות ורחבות בכל הדרי התורה ובכל מקצועות החכמה והסדעים. כיתור דבק לאהבה את הפילוסופיא ואת השירה, וכעודנו נער שר שירים יקרים ונפלאים מלאים רגש והדר. עוד מימי עלומיו מאם כתענוגות העולם, ויבחר רק בתבונה ויהנה בתורה ובחכמה יום ולילה ודבר לא היה לו עם איש. ואנשי מקומו אשר היו אנשים גסים לא הבינו ערכו וגם שנאוהו וירדפוהו על התרחקו מהם, והדבר הזה הגדיל עוד את עצבו ואת יגונו המבקי. והנה הופיע לו מלאך מושיע, הלא הוא החכם יקותיאל בן חסאן, וכן וככדו כחצר הסלך וגם גדול בתורה ובחכמה, והוא הושיע את נבירול מכל צרותיו, ונמשותיהם נקשרו בעבותות אהבה חזקה. אך מנות נבירול לא האריכה ימים, כי בשנת תענ"ט נרצח איש קטנו בירי שונאיו הערבים, והאחרית הנראה של אהובו וידידו נסכה על נבירול רוח חונה, אשר לא סרה עוד מקרבו כל ימי חייו. ככלל היה המשורר הנפלא הזה בעל הגישות עמוקות, ולבו הקיץ הביאו לידי מרה שחורה ורוח עצב, אשר ישיבו אותותיהם בכל שיריו. גם גורל היהודים בקרב הגוים נגע עד לבו עד מאד, וצרת האומה הנכירה את עוצב רוחו; והוא היה הראשון במשוררי ישראל אשר אהב את ציון בכל עון ההרשעה, ושיריו על גורל עכו ועל אהבתו לארץ אבותינו מלאים חום ורגש ויורדים תדרי לב. — וכראותו כי בני עירו יטביעוהו בעם ותלאות, עזב את עיר מגורו וירחיק גדוד. איש-הרוח הזה לא האריך ימים על האדמה: יש אומרים כי ימי חייו היו כחמשים שנה, ולדעת חוקרים אחרים לא הגיעו שני חייו גם ל שלשים שנה. איך שיהיה, הנה הגדיל לעשות בימי חייו המעטים: יותר כעשרים ספרים הכר בכל מקצועות הסדעים (רובם כתב ערבית ונתקו לשפ"ע), רבים מהם נשארו בידיו (כגון ס' "מבחר הפנינים", תקון מדות הנפש ועוד). והנכבד מכל ספריו הוא הס' הפילוסופי "מקור חיים", שכתב ערבית ונתקל לשפת לטינית וגם לשפת צרפת (אך טף הספר ותרגומו עורם מונחים בכתי). כגלל הספר הזה יקראו לנבירול בשם "אפלטון היהודי", והוא היה הפילוסוף הראשון באירופא בימי הבינים. בתור משורר הוא יתיר בדורו, ובצדק אמר עליו אלהריו: "כל המשוררים אשר היו לפניו, שירם לנגדו רוח ותהו, ואחריו לא קם כמוהו". הוא חבר שירים רבים מאד, וישר על מחזות הטבע, ועל דברי עצב ותונה וגם על דברי שחוק והתולים, גם על עניני הפילוסופיא וגם על חכמת הדקדוק. שירי ההגיון שלו מצוינים בעומק ההרגשה וכיפי התבונות. מליצתו כשירי החור נשנכה לפעמים עד מאד, וקשה לדרת לסוף דעתו. אך תחת זה מצוינים שירי הקדש שלו (פיוטים, סליחות וקיינות) כפשוטם החמה והמורגשת, כי על כן נתקבלו רוב פיוטיו בכל תחזות ישראל. אספה כללית משירי המשורר הנעלה הזה אין בספרותנו, ואנחנו נביא כזה דוגמאות משירי הקדש והתול שלו הפזורים והמפורדים במפרים ובמאמרים שונים.

* שטיינשניידר שולל מר"ש נבירול את הספר הזה.

דעת

אתר לימודי יהדות ורוח
www.daat.ac.il

שירי-חל.

א. על יגון-נעוריו.

(עיני יתד ושתי תנועות, יתד וש'ת ויתד ותנועה).

ושם הבין והמוסר מנתו
ונפשי החרוץ שם קצופה⁶. —
ומה-קצע⁷ בדהתקצף? אכל דם
וקנה כי לכל מכה תרופה,
ומה יועיל פכות על המצוקים⁸
ומה יועיל לךמעה הערופה⁹?
— ומה אוחיל ועד במה אנהל
והיום עוד ולא מלאה תקיפה,
וטרם בא צרי נלעד וימות
אנוש נכאב וינגף נניפה¹⁰ !?

מליצתי בדאנתי טרופה
ושמחתי באנחתי דחופה¹,
ואם אראה שחוק יבכה לךבי
לחיתי שהיא² מני קטופה. —
וידוי, הלכן עשר וששה
ספוד ובכות עלי יום האסיפה³,
אשר היה להמשך בילדות
בלחי בחבצלת שזופה⁴? ! —
— שפטי לךבי מנעורי⁵
ועל בן היתה נפשי כפופה,

1 "טרופה" בלולה. המשורר, שהיה כבן ט"ו שנה בכתבו את השיר הזה, מתאונן כי דאנתי ונאנחתי כלולות במליצותיו ודוחפות את שמחתו. — 2 בן צריך לנקד לפי המשקל, והכוונה בראותי שחוק של אחרים יבכה לבי על חיתי ועליצותי שנקטפו ממני. — 3 עד כאן דברי המשורר, ומכאן ואילך דברי ידידיו השואלים, איך יתכן כי נער בן ט"ו שנה כמוני יבכה על יום המות; ו"אסיפה" הוא כנוי דמות בלשון חז"ל, ובהוראה זו השתמשו בה גם משוררים אחרים כר' שמואל הנגיד. — 4 הן לך היה להמשך אחרי תענוגי הילדות בלחיים שזופות כחבצלת. — 5 כמאמר חז"ל: "צדיקים יצר טוב שופטם", ומכאן והלאה היא תשובת המשורר. — 6 נפשי שהיתה חרוצה ועליוה שם (מחקר הלכ) לקוצפת על הליכות העולם. — 7 דברי ידידיו. — 8 הרבוי מן ב"מצור ו במצוק". — 9 מל' יערוף כמשר. ויותר טוב לקרוא: "ומה מועיל בדמעה הערופה". — 10 מה בצע בתקותי והיום הרע עודנו גדול ותקופתו לא מראה עוד, כלומר לא חלף עוד, וכטרם תבא הרפואה למכאובי ומהר יום הסות לבוא א"י האיש הכואב בחייו ונששי דוויה תמיד.

ב. על מות רב האי גאון.

(המשקל כנ"ל).

<p>למי נבקה וְנָנוּד בְּתַחֲלָה וְעַל מִי נַעֲשֶׂה מִקְפָּד וְאַבָּל: אֱלֹהֵי אֲרוֹן אֲשֶׁר נִגְנְנוּ בְּצִיּוֹן וְאִם לָזֶה אֲשֶׁר נִגְנְנוּ בְּבִבְלָה?³</p>	<p>כִּבוּ עַמִּי וְחָנְרוּ שֶׁק וְחֻבֵּל וְשִׁבְרוּ כָּל קְלֵי נֶבֶל וְנִבְלָה¹: לְרַב הָאֵין אֲדוֹנֵינוּ אֲשֶׁר מֵת. פְּלִיטָה נִשְׁאַרָה לָנוּ בְּתַבֵּל².</p>
--	---

ג. על פרידת ידידו השר יקותיאל.

(שית ויתד, שית ויתד ונ' תנועות).

<p>יִום שְׁלָחָה רִנְלֵי לְשׁוֹמֵט בְּאֲנוּשׁ לֹא מִצָּאָה כִּי אֵם בְּךָ מְנוּחַ.</p>	<p>אָבִן מִדְּעֵי וְנִחְמְנֵי מָאָד עַד כִּי קָרְאֵתִיךָ אֲבִי־נִנּוּחַ⁴:</p>
---	---

בְּמָה תִּכְבֶּה אֲהַבֵּת לִבְךָ, וְאַל
 נִשְׁבַּע בְּרוּחוֹ מִקְעֹבֹר מִי נַח⁵!

ד. על מות ידידו הנ"ל.

(ע"ם יתד ושית, יתד ושית ויתד והנועה).

<p>וְאַרְץ, עֲוֹבָה אוֹתָהּ עֲרָמָה בְּצֶל הַלְּיָלָה תְּלִין וְתַחֲסָה. וְהַשְּׁחַק אֲנִי קָדַר, בְּאֵלוֹ בְּשֶׁק עַל מוֹת יְקוּתִיאֵל מְבֹסָה.</p>	<p>רָאָה שְׁמֵשׁ לַעֲת עֲרַב אֲדָמָה בְּאֵלוֹ לְבָשָׂה תוֹלַע לְמִבְּסָה, תִּפְשֵׁט פְּאֵתֵי צַפּוֹן וְיָמִין וְרוּחַ יָם בְּאַרְנָמֶן תִּבְסָה,</p>
---	---

1 "נבל" הראשון מל' כלי נבל (כלי שיר), והשני מל' נבל יין. ור"ל כי יחדלו לשיר וגם יצורו מן היין כגודל היגון. — 2 שהוא היה לנו פליטה בתבל. — 3 הוא טרמה את רב האי, שבת בכבל, לארון העדות. — 4 הכונה אל הכתוב בדהי"א, ד', יח: ואת יקותיאל אבי זנות, והמסורר משתמש במסוק זה למליצה יפה מאד. — 5 רק מכול מים יכל לכבות את אש אהבתי, ואולם ה' נשבע לבל הביא עוד מכול על הארץ.

ה. משיר המספר הגדול על יקותיאל.

(ע"ם שית ויתר, ש"ת ויתר ושלש תנועות).

נפל ברוש, אל בין ⁷ עבותים נבקה
 קומת מעפותיו אשר נצמרו ⁸.
 נפל שנת תשעים ותשע ⁹ שר נגיד
 בידי מהעים אחריו נצרו ¹⁰.
 יגדל לעולם שם אלהי יעקב
 כי משפטי צדקו מאד ישרו ¹¹! ---
 ה'ה יקותיאל בסלע נקתאל ¹²
 בו נשקמו זרים ונם וזרו ¹³.
 ה'ה יקותיאל בתרן הועלה
 על הר, אשר בו עבדים אשרו ---
 ימד אשר מאהלנו ננדעה
 ה'ה לחבליה אשר התרו!
 נפן אשר שורק בכרמי נטעה
 ה'ה לענפיה אשר נזמרו ¹⁴!
 לבי לציון כחלילים יהמה
 וילקול בכיתה רחמי נקמרו.
 תועק: אהה כי נפלה חומה אשר
 בה נשכבו עמי ובה נבצרו ---
 מי יתני עוד ויפקד יום ליום
 אם יקבדו בניו ואז יצערו ¹⁵! ---

בימי יקותיאל אשר נזמרו
 אות כי שחקים לחלוף יצרו ¹.
 שימו לבבכם תדעו כי הנמן
 יבין לעם שיחות ולא נוצרו ².
 יקחו ימותיו עם ועל עם יתנו
 עד אחשב כי עם אנוש יסחרו ³ ---
 צראה פני תבל, ידידי ועפים
 יתנצרו אלי ולא נצרו ---
 אבד יקותיאל אשר האובדים
 בו עתקו תיל ונם נצרו ---
 אל תעבירו קול בארץ הצבי ⁴
 פן יתנוז הרים ויתערערו.
 עמי! ספד כי הכרוב סר מדביר
 וכלי קרב וכלי יקר נפזרו,
 וזעק לפי קרת והילל, כי ארון ⁵
 נלקח ולוחות תברית נשברו ---
 אל תתמהו אנשי אדמה על דבר
 שמש וירח אשר קדרו.
 לו חדרו ⁶ לקצה כאבי ירדו
 לקצה תהום ולפי שאול נפזרו ---

¹ מות יקותיאל (שנצמרו וכלו ימיו) אות הוא כי גם השמים נבראו לחלוף ולא לעמוד לעד. —
² רעו בי הזמן (שיקואל*) יבין לכל איש (עם) שיחות ובורות עוד בטרם נוצר. — ³ ימות הזמן (מקרו
 החיים) יקחו חיים מאנשים ועל אחרים ויסיפום, ולכן אחשוב כי הם סוחרים עם אדם. — ⁴ אל תודיעו
 דבר מות יקותיאל בא"י. — ⁵ כן צריך דגדג בשביל המשקל (וגם במקרא נמצא "ארון" כנסד; ס"ב,
 י"ב, י). — ⁶ לו חדרו השמש והירח אל כאבי אוי ירדו וכו'. — ⁷ אשר אל בין עבותים (יחוקאל י"ט, יא)
 נבהה קומתו. — ⁸ מלי, צמרת הארון. — ⁹ בשנת תשע"ט. — ¹⁰ מלי, נערו כנורו אריות. — ¹¹ ע"ד, כרוך
 כן האמת! — ¹² רומז למלכים ב', י"ד, ה. — ¹³ מלי וזרו רשעים. — ¹⁴ מלי כרמך לא תזמור. —
¹⁵ מי ידאג עוד לדעת אם ירכו בניו, כלומר, החוסים בצלו, או ימעטו.

מי יהרס שני כפירים שואגים
 למרף שאר צאן אבדות נצרו?
 יבכו בני דוד עלי אדר יקר
 בו לבשו ישע ועז אורו ---
 יבכו מתי ארץ עלי בתם חלי
 ותהללו בשמו ויתפארו,
 יבכו פליליגו בשנער¹ אחריו
 כי אזלת ידם וכל חסרו ---
 יבכו מרודיה² עלי מעז³ אשר
 יאספון יחד ויתנדרו ---

יבכו צמאיה עלי עזן אשר
 פיהם, למלקוש יערה, פצרו⁴ ---
 גם ישבו דומם ושק לא פתחו
 על שערי צדק אשר נסגרו ---
 הגה יקותיאל יבפר פשעכם,
 לפני אדני מלככם תמחרו,
 יבון ויחשב לאל דמו כדם
 עולות עלי יד אהרן הקטרו ---
 פשו אמונים וחסידים נמרו
 בימי יקותיאל אשר נגמרו⁵

ו. משיר תלונה על אנשי סרגוסה.

(בית ויתר ותנועה, יחד ותנועה).

נחר בקראי נרוני
 דבק לחדי לשוני,
 הנה לבכי סחרחר
 מרב כאבי ואוני⁶ ---
 אל מי אדבר ואעיד
 ולמי אספר ינוני?
 לו יש מנחם מרחם
 עלי, ויאחז ימיני,
 אאספך לבכי לפניו
 אניד קצת עצבוני,
 אולי יבכרי ינוני,
 ישקט מעט משאוני.

שואל שלומי קרב נא
 ושמע כמו ים המוני⁶
 אם יש לבקך בשמיר
 יברך לרב דראוני⁷!
 איך תחשב כי אני חי
 על דעתך דאבוני⁸?
 המעט היותי בתוך עם
 יחשב שמאלי ימיני⁹,
 נקבר, אכל לא במדבר
 כי אם בביתי ארוני¹⁰!
 נקאב פלי אם ולא אב,
 אעיר ויחיד ועני.

1 שופנינו (ראשי הישיבות) בבבל. — 2 עניים סרורים. — 3 מלי, ה' מעון אתה. — 4 השער: אשר פצרו פיהם למלקוש שיערוף. — 5 מלי, בן אוני, עמל וסצוק. — 6 הסית לבני. — 7 מלי, דראון לכל בשר. — 8 אך תוכל לחשוב שאני חי, אחרי שידעת את צרותי? — 9 האם מעט הוא כי אני יושב בתוך אנשים אשר יחשבו שמאל דימין, ר"ל כסודים וכוונות. — 10 אני חשוב בעיני כמת, אבל לא כמדר (כמקום רחוק מן הישוב) אני נקבר, כי ארוני הוא בבית, בתוך בני עיר שאינם מבינים אותי.

אוי לתבונה ואוי לי
 כי גוי כמו זה שכני! ---
 מה-זה אַחַל אֲנִי עוֹד
 כי מה יהי במחונני?
 שיני בתכל תשוטט
 לא חֲחֹזָה בָּהּ רֵצוֹנִי!¹¹ ---
 לא אֶעֱלֶה בָּהּ לְעוֹלָם
 לא יֵעֲלֶץ בָּהּ נְאוּנִי.
 לו קָרְאוּ לִי בְּנֵי עַשׂ
 .סִירָה שָׁבָה פֹּה אֲדוֹנִי!¹² ---
 אֶקוֹץ בְּחַיִּי וְאִמָּאם
 לְהִיּוֹת בְּשָׂרִי סְרֵנִי!¹³
 כי יום שְׁשׁוֹנִי אֶסוּנִי
 וּבָיִוִם אֶסוּנִי שְׁשׁוֹנִי ---
 אֲדַרְשׁ בְּעוֹדִי אֶחֱפֹשׁ
 מִצְּנוֹת שְׁלֹמֶה וְקָנִי!¹⁴
 אוֹלֵי מְנַלְה עֲמֻקּוֹת
 יִנְלָה תְּבוּנָה לְעֵינֵי,
 כי היא מְנַתִּי לְבָדָה
 מִכָּל עַמְלֵי וְהוֹנִי!

נִפְרַד כְּלִי אֶתָּה, וְאִין לִי
 רַע לְבַד רֵצוֹנִי ---
 אֶצְמָא לְרַע וְאֶקְלָה
 טָרָם כְּלוֹת אֶצְמֹנִי,¹
 כְּאֵלֹו שְׁחָקִים וְחִילָם
 בֵּין תְּאֻנְתִּי וּבֵינִי!²
 נְחָשָׁב כְּמוֹ גֵר וְתוֹשָׁב
 יוֹשֵׁב בְּשֶׁבֶת יַעֲנִי,³
 בֵּין כָּל פְּתֻלָתָל וְסֻקָּל
 לְבוֹ כָּלֵב תְּחַקְמוּנִי.⁴
 זֶה יִשְׁקָה רוּשׁ פְּתָנִים,
 זֶה יִחְלִיק רֹאשׁ וְנִיָּא,⁵
 יִשִּׁים לְאֲרָבֹו⁶ כְּקָרְבֹו
 יֹאמֵר לָהּ: בְּנֵי אֲדוֹנִי!⁷
 עַם נִמְאָסוּ⁸ לִי אֲבוֹתָם
 מִהִיּוֹת כְּלָבִים לְצֹאנִי,
 לא יֵאָדִימוּ פְּנֵיהֶם
 כי אִם אֶצְבְּעוּם בְּשֵׁנִי⁹ ---
 אִם אֲוֹנְכֶם לִי עֲרֵלָה
 מַה יַּעֲשֶׂה פְּעֻמוֹנִי!¹⁰ ---

1 נפשי צמאה לרע, אבל היא תכלה במרם יהדל צמאונני, כי אין למצא רע במקומי. — 2 כאלו השמים וצבאם מכדילים בין תאותי (ר"ל הדבר שאני מתאוה אליו, זה חיי) וביני. — 3 יעני, ומפני החרוז נאמר, יעני. — 4 החושב כי לבו כלב תחכמוני. — 5 מלי, אל יניא ראשי, שפירושו לרעת הקדמונים מענין שבר. והכוונה שבני עירו מחליקים לשונם לו ובקרבתם תוך ומרמה. — 6 ל' לארבו' יתרה, סגני השקל. — 7 הם מתנהגים כנמוס בחצונות, ואימרים, בני אדוני, אבל בקרבם ערבם. — 8 עם (אנשים) אשר נמאסו לי אבותם וכו'. — 9 הם אנשים אשר לא ידעו כשת, ופניהם לא יאדימו בלתי אם יצבעום בשני (צבע אדום). — 10 מה יועיל פעמוני (ר"ל דברי חכמתי המצללים באזניכם), אם אונכם ערבה? — 11 עיני משוטטת בעולם ולא תמצא את הדבר הרצוי לי. — 12 מי יתן וקראו לי הכוכבים אליהם לאמר: סורה שבה וכו'. — 13 קצתי בחיי אם חנוף אדון די מל', סרני פלשתים. — 14 שלמה חסרך.

ז. בהפרדו מר' שמואל הנגיד.

(יתד וש"ת, יתד וש"ת, יתד ותנועה).

וְהִנֵּה לִי בְרוּחוֹ פִי שְׁנִים⁶
וְהִנֵּה פִי שְׁנִים לִי בְּצַבִּי! —
לָבָה שְׁלוֹם, שְׁכֵן צָפוֹן וְיָמִין,
בְּמָקוֹם גֹּאֲמֵן תִּשְׁפֹּן בְּחֻבִּי,⁷
בְּבִינֹתַי מְקוֹמָהּ בֵּין כְּסָלִי
וְתַמְסִתִּי לָךְ אֶהֱל בְּלָבִי.
אֲבַקְשֶׁךָ וְגַם אֲמַצְאֶךָ שָׁם⁸
כְּמוֹ רוּחִי אֲשֶׁר גָּמַן⁹ בְּקַרְבִּי.

וּמִנִּי⁴, מַה לָּךְ תִּחְרַשׁ בְּנָבִי²?
שְׁמַעְנִי וְתֵן פּוֹנֶה לְלָבִי!
הִנְגַל לָךְ פְּרִידַת רֵב שְׁמוּאֵל
וְהוּא אָבִי וּפְרָשִׁי וְרַבִּי³,
וְנִתְּתָ גְבוּל⁴ בֵּינִי וּבֵינִי
וּמַה נִּשְׁאַר לָךְ עוֹד לַעֲשׂוֹת בִּי?
עֲזֹבֵנִי מִשְׁמֵם בְּאֵלֵי־שַׁע
וְלָקַח מִעֲבָדִי רֵאשִׁי כְּתִשְׁבִּי⁵.

ח. משיר תלונה על ספרד.

(ש"ת ויתד, ש"ת ויתד).

סְגָרִי דְלַחֵף בְּעָרֶךָ
עַד יִעָבֵר זַעַם חֻבִּי!
יָקַל בְּעֵינֶיךָ מָאֵד
אִם תִּצְמָאֵי אוֹ תִרְעָבִי¹⁵ — — —
הַנְּזָרִי מֵאַחֲרַי
חֲבַל וְאֵל תִּתְעַבְבִּי¹⁶ — — —
מַה לָּךְ אֲדַמָּה בּוֹגְדָה
תִּתְחַלְּבִי וְתִסְכְּבִי?

מַה לָּךְ, יְחִידָה¹⁰, תִּשְׁבִּי
דוּמָם בְּמַלְךְ בְּשָׁבִי¹¹?
כְּנֹפֵי רִנָּיִם תִּאֲסָפִי¹²
וּכְנֶף יְגִנָּיִם תִּסְחָבִי?
כַּמָּה¹³ לָבָבִי וְאֶבֶל,
כַּמָּה דְמַעֲוֹת תִּשְׁאַבִּי?
דְּבַקְתָּ¹⁴ בִּיגוּגְךָ, עָרִי
קָבַר בְּתוֹכּוֹ תִחְצָבִי —

1 "ומן" נקרא בפי המשוררים גורל החיים. — 2 מל', על גבי חרשו תורשים". — 3 מל', אבני, אבני רכב ישראל ופרשיו". — 4 מרהק. — 5 כאלוהו מאלושע. — 6 עי' מלכים ב', ב', פ. — 7 לך דכל אשר תחפון אבל מקוסך יהי בלבי. — 8 אני אמצאך חביד בקרבי, כמו נשמתי. — 9 המלה "נתן" איננה בנוסחאות, ואני הוספתי לה למלא את כספר התנועות. ואולי צ"ל כמו רוחי אש חרד בקרבי. — 10 יחידה כנוי לנשמה, והמשורר מדבר לנפשו. — 11 מה יפה המליצה שהוא סדמה את נפשו ל"מלך בשבי"! — 12 כמו "אסוף יריך!". — 13 כמה—עד כמה, עד מתי. — 14 השוא האחרון במלה "דבקת" הוא היתד לשלה "ביגונך". — 15 יהי נא הדבר קל בעיניך, אם תצמאי או תרעבי. — 16 מל' עכוב ואיתור. ואולי צ"ל, ואל תתערבי, כלומר, אל תתערבי בהכלי הזמן.

יום תצאי מהם, תני
 תורה ועולה קרבני,
 יום תצאי לראות אנוש
 אז באנוש תחשבי⁴ — — —
 קומי וגירי באשר
 התדעי תנקבי⁵ — — —
 שימי ספרד אחרי
 גוך נאל תתעקבי — — —
 ארץ יריבי אחבי
 תואר בקללת בן־אבי⁶ — — —
 אי לך לארץ שורבי,
 יום אחרי תעובי

נפשי בִּיפְנֵיךָ מֵאֲבָה,
 לשוא¹ עלי תענבי,
 אל תתעי כי מחרת
 תקחי אשר תתנכבי² — — —
 שובי, יחידתי, לאל,
 שובי ולבך שובבי³,
 התחנני אליו, ונס
 דמעה לפניו שאבי,
 אולי יצו וישלחך
 מבור אשר בו תשקבי,
 מבין אנשים בוערים
 שתשנאי ותתעבי — — —

אין לי בקרבך נחלה
 אם תצרי או תרתבי?⁷

ט. משיר לאחד מידידיו.

(יתד וש"ת, יתד וש"ת ויתד ותנועה).

ודע כי הנהך יחיד בְּדוֹרְךָ
 ושירך בְּתַרוּצוֹ צְנֵאוֹנִים⁶ —
 עגיתיהו: ואיך אָרַךְ וְאֵהֵם
 ואיכה ידמו בָּיָם שְׂאוֹנִים?

עמה הוד ועדה ולבש נְאוֹנִים,
 והנהם והרף מיגונים,
 ודם אם בְּבָבִי תְלוּן, וְקוּה
 הלא תקום ולבקר רְנָנִים;

1 השוא האחרון הוא היתד ל'עלי' (ובכל הנוסחאות נאמר, ועלי; ואין צורך). — 2 אל תפני אותי, שת אדמה בוגדה (מתעוץ, הפעיל), כי יודע אני כי סחר תקחי את אשר תתנכבי היום. — 3 אם חשוב לה' תשובכ נפשך. — 4 ביום אשר תצא מספרד, ותראה אנשים נכבדים, או תכבד, כי רק אנשי לב ידעו להוקיר ערכך. — 5 לך ונור במקום אשר ירדע שמך (מתנכבי" מל', נקובי שמי). — 6 ארץ ספרד שבה יושבים ירובי, תקולל אחרי (בצאתי ממנה) בקללת, בן אביו — כן אבינועם שקלל את יושבי מרוו. — 7 אחרי צאתי ממך אחת היא בעיני אם תצערי (תקמני) או תרחכני. — 8 עד כאלו הם דברי וידיו (כנראה ר"ש הגניד).

חֲמָתִי נִתְּקָה עָלַי, בְּשׁוּרֵי
 פְּתָאִים חָשְׁבוּ כִּי הֵם מְבִינִים ---
 וְהֵם מִתְּפַאֲרִים עָלַי בְּשִׁירִים
 וּמִי יִתֵּן וַיְהִי מֵאֲזִינִים 7! ---
 פְּתָאִים חָשְׁבוּ סְכָלוֹת לְהַשְׁוֹת
 עֲצֵי עֵדֶן בְּשׁוּרוֹת הָאֲרָנִים 8! ---
 אֲנִי אֶחְקֹר צְפוּנֵי הַמְּלִיצָה
 וְאֶפְתַּח שַׁעֲרֵי דַעַת וּבִינִים ---
 וְאֲשִׁיר שִׁיר יִשְׂמַח הַנְּפֹשׁוֹת
 וְכָל לְבוֹת יִחַלֵּץ מִיגוֹנִים ---
 וְבוֹ אָרוֹם וְאֶנְשָׂא עָלַי כָּל
 מְחֵי דוּרֵי וְעַל כָּל הַזְּמַנִּים,
 וְאֶתְנַבֵּר בְּשִׁירֵתִי וְאֶחְבֹּשׁ
 פְּנֵי שׁוֹנְאֵי לְעוֹלָם בְּטַמּוּנִים 9 ---
 אֲהֵה, כִּי הַזְּמַן חָסַר תְּבוֹנוֹת
 וְנִמְלָא מִעֲדַת רוֹנְגִיִּים וְשׁוֹנִים 10! ---

אֶפְפוּנֵי, הַדְּפוּנֵי מְצוּקִים
 וְחָצֵי הַזְּמַן נִגְדֵי נְכוּנִים 1! ---
 וְלֹא יָדְעוּ יִלְדֵי 1 כִּי לְכַבִּי
 מְאֹד חֹזֵק וְהָיָה 2 כְּאֲבָנִים,
 וְלֹא יָדָאן וְלֹא יִשְׂם 3 עָלֵיהֶם,
 וַיִּשְׁחַק אִם יְבוֹאוּהוּ הַמּוֹנִים.
 אֲנִי הִבֵּן אֲשֶׁר מָרַם יִילָד
 לְכַבֹּ בֶן כְּמוֹ בֶן הַשְּׂמוּנִים 4.
 וְגוֹי יִהְלֵךְ עַל הָאֲדָמָה
 וְנִפְשֵׁי תִהְלַךְ עַל הָעֲנָנִים 5 ---
 וַיִּנְעַתֵי כְּחֻכְמָה מְנוּעֵרִי
 לְמַעַן 6 אַחֲרִיתָהּ מְעֲרָנִים ---
 וְנִפְשֵׁי מְקַלֵי חֲמָדָה יִקְרָה
 וְתִחְשַׁב הַבְּנִינִים בְּצִנִּינִים,
 וּמֵרֹאשׁ מְאָסָה נֵעַם אֲדָמָה
 וְחִיָּהּ בְּשִׁנְיָהּ אֲסוּנִים ---

י. מקינה על מות אחד מירידי.

(יתד וש"ת, יתד וש"ת).

הֲכִי תִבֵּל קְרֹאוֹהָ?
 לְמַעַן הִיא וְהֵם בְּשִׁמְהָ 13!
 וְלֹו חֲכָמוֹ בְּנֵי תִבֵּל
 אֲנִי יַעֲצוּ לְהַשְׁמָה 14.

אַחֲרֵי־תִבֵּל 11, שְׁאֵל תִּבֵּל,
 שְׁאֵל מָה אַחֲרִית עִמָּה,
 אֲשֶׁר תֹּאכַל יִלְדֵיהָ
 וְהֵם לֹא לְחַמּוֹ לְחֻמָּה 12;

1 ילדי הזמן, ר"ל הפגעים והצרות. — 2 והוא. — 3 כמו כל, עובר עיני יש"ם. — 4 הבין כמו
 בן שמונים שנה (הבית הזה משובש בכל הנוסחאות, ואני תקנתיו לפי המשקל). — 5 רק גוי על
 האדמה, אבל נפשי תגביה עוף. — 6 יען כי. — 7 הלואי שהתרישו ושמעו דברי חכמים. — 8 ארץ,
 זה איצן סרק. — 9 ע"ד פניהם הכוש בטמון". — 10 מלי עם שונים אל תתערבם. — 11 אתי—איש—
 12 והם לא נהנו טמנה. — 13 הלחנם נקראה תבל? יען כי היא ויושביה תבל הם. —
 14 לעשותה שממה.

בעת תשוב נזתה
 ותשוב אל אשר שמה⁵
 ותצל, באשר עלה
 דידנו⁶, אלי רומה,
 אשר הרה פאר אראי
 וספירה ונהלכה⁷ — — —
 ולמה שקלה אותה
 אדמה? שקלה אמה⁸!
 קברנהו ואור קדר
 והשמש⁹ בעו חמה,
 ולולי כי נשאודה,
 נשאחהו עלי שקמה¹⁰ — — —

ואיש ידע אשר ארע
 לקבו קץ היות עמה¹¹
 ותכל בקלה נפשי,
 ונפשי בקלה מומה² — — —
 ואיך אישן ולבי ער
 ועיני מאסה נומה.
 אמת, עלי להסר³
 ונפשי עוד להחבימה,
 למען היא אשר תחיה,
 אמת, אחרי כלות נשמה⁴ — — —
 ונס תבין נתיב-אור
 ותדע מחרת יומה.

יא. על הסתו.

(ש"ת ויתר, ש"ת ויתר וג' תנועות).

פחי נשמים רקעם רות, ועב
 קאצן פתילים, עד שאול נגעו¹ —
 נלה⁴, יבול הרים אשר נסתהר כמו
 סודות, ידעם איש ולא נודעו.
 כל הסתו בכו ענינו עד אשר
 חיו עאי שדה אשר נועו!

עבי שחקים בשורים נעו
 כי הסתו ועף ופניו רעו — — —
 ופני שחקים בערפל תעו
 אף ככבי בקר באורם לעו¹¹ —
 שמש¹² נשאם על כנפיו על פני
 ארץ, ועת כי נבקעו נבקעו.

1 ולוא ידע איש את אשר אני יודע, אוי קץ לחיות בתבל. — 2 התכל בתלה אותי, כי לא תעניק
 די מטובה, אבל באמת קצתי אני כה בדעתי את מוסה. — 3 להוסיף מוסר ודעה. — 4 יען כי היא
 (הנפש) תחיה באמת אחרי כלות הנוף (נשמה, מל' נשם, נוף). — 5 ותשוב אל ה' אשר עשה אותה. —
 6 זה המה הנספר. — 7 'יהלום', אכן יקרה. — 8 למה שכלה אותו האדמה? הלא במותו שכלה את אמה,
 החבל, כקחתה ממנה בחור בנייה. — 9 האור קדר, אעפ"י שהשמש היתה בעוה תוסה. — 10 ולולי נשאו אותו
 אנשים לקברו, אוי נשאתהו השמש על שכמה, מיקרת ערכו (כל זו היא הפרוה שירית). — 11 מל', על כן
 דברו לעו" או, ילע קדש". — 12 אולי צ"ל רות, כי הרוח נושא את העננים ולא השמש. — 13 הרוח
 רקעה וקועי פחים (ר"ל עננים), והעכ קצץ פחידים (תושבים, ר"ל זרם הסטר) אשר נגעו עד לב האדמה. —
 14 הנשם תוציא מבטן האדמה צמחים שונתרו שם; האנשים ידעו שהם שם אבל לא נראו.

שירי-קדש.

א. רשות.

(שית ויתד ושית-שתי פעמים).

בני זמן אלה
שנים¹, אני געבד,
אדמה בתוך גלות
קאת בתוך מדבר². —
האין לבוש בדים
לשאל³? — ואיך יגלה
הקץ? ואל אזה:
חתם נחתם דבר⁴!

שרש בנו ישי
עד אן תהי נקבר¹?
הוצא לך פרח!
פי הסתו עבר.
למה יהי עבד²?
מושל בכן שרים?
תחת מלוך צעיר
שציר הלא נבר³

ב. אוהרת הנפש.

(יתד ודי' תנועות - ארבע פעמים).

ונפשי לקחת משובה נצחת,
ובמאד נאלחתי¹, במעשים נגעלים.
ונרקה בי שיבה, ועודי במשובה²,
נסרתי מנתיבה לעקש מעגלים.

עדי מתי יצרי, יהי זר על יוצרי³
ויבחר רע ומרי, ודרך מהתלים;
ואקשה את ריחי, ואעז את מצחי,
אסלף את ארחי, ואעזב מסלולים⁴?

1, שרש בנו ישי' זה מלך המשיח, והמשורר שואל: עד אן יקתר המשיח? — 2 עבד, זה ישמעאל, בני ערב. — 3 תחת אשר נאמר, ורב יעבוד צעיר' תנה עתה להסך, כי שציר (בני צפי) נבר על ישראל. — 4 כאלף שנים היו אך מוסן החורבן. — 5 מלי הכתוב, דמיתי לקאת מדבר'. — 6 האין המלאך לבוש הבדים אשר אותו שאר דניאל עמד הקץ. — 7 דניאל י"ב, ח—ט, — 8 עד מתי יוצר יצרי הרע לעשות הרע בעיני יוצרי ובוראי. — 9 מסלות ישרים, — 10 נפשי נאלחת (ממונפת) מאד במעשים מוערים. — 11 וכבר זקנתי ועודני מחויק במשובה (כחטאתי).

וְהִנֵּנִי יִקְרָב וְיֵשֶׁב בְּמִאֲרָב,	וְהִשְׁוִיעַ מוֹחֹת וְנִפְקָחוֹת
וְנָם צִעִיר וְרָב בְּמִקְמָרְתוֹ נוֹפְלִים,	וְכִנֵּי נִדְחוֹת, וְהִקְבַּל מִהִבְלִים א.
וְעוֹלָם זֶה אֲדַרְשׁ, אֲשֶׁר מִתְקַוּוֹ מִי רֹאשׁ,	וְאֲשֶׁר אֵין בּוֹ פְדִיּוֹם, וְלֹא אָנֹכִי מִיּוֹם,
וְנִחְרִיתוֹ לְשֶׁרֶשׁ, וּמִחֲמִדּוֹ קָלִים ב...	אֲבָל כָּל יוֹם וַיּוֹם, פִּשְׁעֵי נִקְפְּלִים ב.

ג. רשות לנשמת.

(יתד וש"ת, יתד וש"ת, יתד ותנועה).

הֲלֹא אִם יוֹצֵרְךָ מְהוֹר וְנָקִי	שְׁחִי לֹאֵל יִחִידָה הַחֲבֵמָה א
דְּעִי ⁷ כִּי בֶן מְהוֹרָה אַתָּה וְתִמָּה.	וְרוֹצִי לְעֵבֶד אוֹתוֹ בְּאֵימָה!
חֲסִין יִשָּׂא שְׂחָקִים עַל וְרָעוֹ	לְעוֹלָמְךָ ⁸ פִּנִּי יוֹמֵךְ וְלִילְךָ
כִּמּוֹ תִשָּׂאֵי נְוִיָּה נֶאֱלָמָה ⁸ .	וְלָמָּה תִרְדְּפִי הַקָּבֵל וְלָמָּה?
וְמִירוֹת קִדְמִי נִפְשִׁי לְצוֹרֵךְ	כְּשׁוֹלָה אַתָּה בְּחִסְדְּךָ לְאֵל חַי
אֲשֶׁר לֹא שָׁם דְּמוֹתֶךָ בְּאֲדָמָה ⁹ .	אֲשֶׁר נִעְלָם, כִּמּוֹ אַתָּה נִעְלָמָה ⁶ ;

וְקָרְבִי, פָּרְכוּ תָמִיד לְצוֹרְכֶם
אֲשֶׁר לְשִׁמּוֹ תִהְלַל כָּל-נִשְׁמָה!

ד. רשות.

(ש"ת ויתד וש"ת - ב' פעמים).

מִלְכִּי! לָךְ אוֹחִיל, לִבִּי כָּךְ יִבְטַח	שְׁרִי אֲשֶׁר יִקְשִׁיב לְדַל וְיַעֲתֶר,
בְּחוֹלָם חֲלוֹם סְתוּם יִבְטַח עָלַי פּוֹתֶר.	עַד אֵן תִּהְיֶי רְחוֹק מִנִּי וְתִסְתַּר?
הֲגַה שְׂאֵלְתִי לְקָשִׁיב תִּפְלֵתִי,	לִיל יוֹם אֶעֱטֶף ¹⁰ אֶקְרָא כָּלֵב נָכוֹן,
אוֹתָהּ אֲבַקֵּשׁ, לֹא פִהוֹת וְלֹא יוֹתֵר!	אוֹרָה לָךְ תִּמְיֵד, כִּי חֲסִדְךָ יוֹתֵר ¹¹ .

¹ עיני פקוחות, אבל רעיונותי מכוסים באמלה, והם נדחים ממני ושוגים בעיניי הבל (המשורר משתמש ב"רעיונות" פעם בל' וזכר ופעם בל' נקבה). — ² ואינני ירא כדל מיום המות אשר בו לא יועיל כל כופר ופדיון, ואני מכפיר עוד עונותי בכל יום. — ³ ואיך אדרוש את העולם הזה, אשר גם מתקו כראש ואדם ואחריתו לשרוש (לעקר שורש) וכו'. — ⁴ המשורר אומר לנשמתו (יתידה): השתתוי לאל וכו'. — ⁵ פני עוֹדֵמְךָ, למקור העליון אשר ממנו כאת. — ⁶ הנך דומה בכחונות רבות לאלהים, כי כמו שהוא נעלם מצֵן בן גב אש. — ⁷ דבן דעי כי גם לך להיות פְהוֹרָה. — ⁸ וכמו שהאלהים («חסין יח») ישא וכו' בן תשאי את את הגוף הנאלם (שאין בו חיים בלעידך). — ⁹ הודי לה' שלא יצר אותך מן האדמה כגוף. — ¹⁰ מל', תפלה לעניי בני יעסוף. — ¹¹ המלה "יותר" חסודה מאד, כי בה יתרו גם הבית האחרון, ורשכ"ג לא יתרוו במלה אחת בשיר קטן כזה, וכנראה הוא מלשון "והותירך ה' לשוכ".

ה. רשות.

(המשקל כנ"ל).

מדי עבד אלה. הנה דמות פרא
 קם פחצות ליל ישב עלי בני³.
 האל! קרא אליו בקרא אלי אמו:
 יקומי ושובי אל גברתך והתעני⁴.

שאלי יפה-פיה, מה תשאלי מני.
 כי קול תחנתך עליה כמו אונ¹—
 לביא פגשני, קם אחריו נמר,
 ואקרהה מהם ואשוב בני².

ו. רשות.

(המשקל כנ"ל).

מיום ליום אוהיל, לא אשמעה דבר
 מה תענה אותי מלבי, ומה תפעה⁸.
 הניני, לקחני! אם אין פדות עמך
 אהנה לך עבד עולם, ולא אצא⁹!

שש ננודו לצאת עבד פדות רוצה.
 ושני עבודתי אין סוף ואין קצה⁵!
 למה אהיה מלבי, עבד לבן-אמה⁶
 וביד ילד-בית מצוק וצר מוצא⁷?

ז. רשות.

(יתד וש"ת, יתד וש"ת ויתד ותנועה).

מקום שבתי — יעורר מחשבתני,
 בקרעי — אוקרה רגע אדני¹²;
 הניג לבי, בנהימי בקרבי;
 בקבל את בקרבי נפשי אדני¹³.

שאלשה נוסדו יחד לעיני
 שימון וברך תמיד לפני¹⁰.
 לשמיה — אני אוקיר שמך,
 והם עדי — לעדי ואדני¹¹;

1 אלה דברי ה' אל כנסת ישראל. — 2 זו תשובת כנסת ישראל. — "לביא" זה נכוכדנצר; "נמר" זה יון. — 3 "פרא" זה ישמעאל, ר"ל בני ערב, והמליצה, קם כחצות הלילה" רוסות כי ממסלת הערבים באה"ק היתה בחצי הגלות (כי מחורבן הבית השני עד זמן רשב"ג הוא כאלף שנה, וממסלת ערב התלה לערך שש מאות שנה אחרי החורבן). — 4 אנו ה', קרא נא אל ישמעאל (ערב) כמו שנאמר לאמנו (להנר) "התעני תחת נברתך", ר"ל שתשוב הממשלה לישראל. — 5 עפ"י חוקי התורה יוצא עבד לחפשי (אם הוא חפץ בתורתו) לאחר שש שנים, ושני עבודתי (הגלות) ארכו מאד. — 6 ישמעאל. — 7 ולמה אהיה מוצא מצוק וצרות ביד עבד ילד בית? — 8 מ' "מציתי סי". — 9 וואולם אם אין לי פדות, אני חפץ להיות רק לך עבד לעולם, ואז מרוצה אני לכל צאת לחפשי עד עולם. — 10 ג' דברים מוכרים לי תמיד את מציאות ה'. — 11 השמים, אני מכוון תפילתי כנגד השמים, והם עדים נאמנים על מציאותך. — 12 הארץ אשר אשב עליה. בקרעי (בדרוך רגלי על האדמה) אוכר את ה' ורקע הארץ (אדני, מוסדי תבל, כמו "על מה אדנית המכוער"). — 13 ובהימי בקרבי, אל נשמתי, אז הניג לבי (מתשבתני) הוא: כרבו נפשי וכו'.

ח. פזמון לשבעה-עשר בתמוז.

(משקלו שלש שלש תנועות).

שְׁעָה נֶאֱמָר	אֲשֶׁר נִמְסַר	בְּיַד בְּכָל	וְגַם שְׁעִיר
לְךָ יְהִימָה	וְהַ כְּמָה	וַיִּתְחַנֵּן	בְּבֶן צְעִיר ¹ — —
יוֹם נָבַר	הָאוֹיֵב	וַתִּכָּר	קַע הָעִיר.
לְזֹאת אִכְפָּה	וְאִסְפַּק כֶּף	בְּיוֹם חֲמִשׁ	קָרְאוּנִי ² :
עָלֵי רָגַל	הָעֵנַל	הַלְחֹת	וַיִּצְאוּנִי,
וְלִכְדֹּ צָר	שִׁיר מְבַצֵּר	וּבִסְוֵנָר	הַבִּיאֵנִי,
וְגַם הַשְּׂמִיר	הַתְּמִיר	וּמַעֲשׂוֹתָו	כְּלָצֵנִי.
וְהוֹשֵׁם אֲלִיל	בְּהִיכַל כְּלִיל ³	וְדִתְךָ צָר	בְּאֵשׁ הַבְּעִיר. — יוֹם...
מָאֵר אֶתְחַל ⁴	וְאֶתְחַלְחַל	בְּיוֹם שְׂבִי	חֲשַׁפְנִי
וְהַשְּׂפִיפֹן	מִצְפוֹן ⁵	כַּשְׂבֵּלָת	שְׁטַפְנִי,
וְנִהַג שְׂבִי	אֶרְץ צְבִי	וְגַם כִּדְרוֹר	צְנַפְנִי,
יּוֹם חֲשַׁד	מָאוֹר שֶׁשָּׁד ⁶	לִבְדֵּי פֶרֶם	דִּחַפְנִי
וְגַם צִיד ⁷	שָׁלַח יָד	וְהִצְמִיר	וְהַשְּׁעִיר ⁸ . — יוֹם...
דוֹד לְבִי	וּמְשַׁנְּבִי!	הַלְעַד אֶ—	פֶּה יַעֲשֶׂן ⁹
הֲלֹא הִרְאָה	עַם נִלְאָה	אֲשֶׁר הִשְׁחַר	כְּמוֹ כִּבְשָׁן.
גְּדוֹר פְּרִצִי	בְּבֶן פְּרִצִי ¹⁰	וּמִחֲדִיק	לְקַט שׁוֹשָׁן ¹⁰ .
בְּנֵה בַיִת וְבוֹל ¹¹	וְהָשֵׁב גְּבוֹל	הַכֶּרְמֶל	וְהִבְשָׁן.
וְשִׁין פְּקַח	וְנִקֵּם קַח	מֵאֲצֵר	וּמִדִּישָׁן ¹² .
שִׁפְטֵי אֱלֹהִים ¹³	וְאֵן יִשְׁלַם	הַמְבַקֵּשָׁה	וְהַמְבַקֵּעִיר ¹⁴ ! — יוֹם...

1 כוֹלֵד לִפְנֵי אֲבִיו. — 2 בְּיוֹם שִׁקְרוֹ אוֹתִי חֲמִשָּׁה סַנְעִים, הַמְפֹרְשִׁים לַמַּטָּה: שְׂבִירַת הַלּוּחֹת, בְּנִלְל מַעֲשֵׂה הָעֵנַל, בְּקִיעַת הָעִיר יְרוּשָׁלַיִם, בְּטוֹל הַתְּמִיר, הַעֲמַדַת צֶלֶם בְּהִיכַל וּשְׂרַפַת הַתּוֹרָה עַי אֶפְסוֹסְטוֹבוֹס, וְכֹלֵם הָיוּ בִיז' בְּתַמְזוֹ. — 3 בְּהִיכַל כְּלִיל תַּפְאֵרַת, בְּמִקְדָּשׁ. — 4 אֶתְחַלָּה וְאֶבְאֵב. — 5 הַכּוֹנֵה לְכַבֵּל. — 6 הָיָא כְּבֵל. — 7 כְּנֻי לְאֵדוֹם, הָיָא רּוֹמִי. — 8 הָיָא מַלְכוּת יוֹנָן. — 9 מִשִּׁיחַ בֶּן דוֹד הַבָּא מִסַּרְץ בֶּן יְהוּדָה. — 10 לְקוֹט וְאֶסְרַף יִשְׂרָאֵל מִבֵּין צְרִיחָם. — 11 בַּיִת הַמִּקְדָּשׁ. — 12 בְּנֵי שְׁעִיר (כְּרָא' לִיא, כֹּא). — 13 עֵרִיק, — 14 מִלִּשׁוֹן חֲמִשָּׁה: "אַרְבַּעָה אֲבוֹת נוֹזְקִין: הַשּׁוֹר וְהַכּוֹר וְהַמְבַקֵּעַ וְהַמְבַקֵּיר", כֹּל הַנֵּר יִשְׁלַם לְיִשְׂרָאֵל אֶת נִזְקֵיהֶם שְׂנֵם לָהֶם כְּחוֹרֵבן אֶרֶץ וּשְׂרַפַת מִקְדָּשָׁם.